

Candidatures municipalistes i moviments socials: entre la urgència i la importància

Ricard Vilaregut / @RicardVilaregut

“Que l’urgent no ens distregui del que és important”. Si una citació pot resumir el que històricament han pensat els activistes dels moviments socials sobre la batalla electoral, sens dubte, és aquesta. Que la dinàmica institucional, i encara menys l’electoral, ens distregui de la importància de construir moviment, d’elaborar discurs, de consolidar pràctiques. Però avui dia la realitat és que bona part dels activistes que formen els moviments socials dels nostres pobles i ciutats (que inclouen entitats, plataformes, ateneus, ONG) s’han implicat en alguna candidatura municipalista amb la voluntat de fer un tomb radical al contingut i al continent de la política convencional. Ja sigui implicant-se amb les **CUP, Guanyem Badalona, Barcelona en Comú, les diferents “Alternativa o Crida per”, les Trobades d’Unitat Populars o les agrupacions d’electors properes a Podem**. Davant d’aquest canvi de paradigma politicoactivista, sorgeixen algunes preguntes que intentarem respondre de forma molt generalista, amb totes les excepcions i simplificacions donades per descomptat.

Per què els activistes volen entrar a les institucions?

Per què la lluita pel poder institucional s’ha situat al bell mig de l’agenda política de molts activistes, quan no hi havia estat fins ara? Una crisi econòmica induïda utilitzada per desregular i per retallar drets socials conquerits (en un exemple perfecte de la Doctrina del Xoc explicada per Naomi Klein), el domini aclaparador dels elements formals de la democràcia representativa per part de les elits més ben situades, i l’augment exponencial de les rendes dels més ben situats econòmicament han provocat **un estat d’emergència social que fa reflexionar molts activistes**. L’experiència de la Plataforma d’Afectats per la Hipoteca és fonamental en aquest cas. Amb la lluita al carrer no n’hi hauria prou. Que per transformar la societat, a la protesta i la proposta s’hi ha d’afegir la dimensió institucional, paradoxalment revalorada gràcies a la feina feta dels tres diputats de la CUP al Parlament. Aquest escenari coincideix amb la percepció de **l’enfonsament de l’anomenada Cultura de la Transició (CT)**, que afecta diferents dimensions de l’estructura política, territorial, social i moral, i genera una gegantina finestra d’oportunitat que molts activistes identifiquen com ara o mai.

Quins riscos i potencialitats té l’aposta institucional?

Com a principals riscos, la descapitalització del capital humà dels moviments socials, la dependència de calendaris i ritmes institucionals, el fet de veure’s xuclat -i col·lapsat- per dinàmiques burocraticoadministratives, la pèrdua de l’autonomia, unes expectatives de canvi real que no es puguin complir, i el que és fonamental pels moviments: un pas enrere -una pausa en el millor dels casos- en la capacitat de construcció d’un conjunt d’iniciatives socials al marge de l’Administració i del mercat. Un altre factor de risc és tenir ben clar què s’hi va a fer als ajuntaments, per qui és governarà, quina serà la relació amb la xarxa social i com es farà front a les segures i fortes pressions dels poders fàctics de cada municipi.

Com a potencialitats, hi hauria la capacitat de posar les classes populars, especialment les més marginalitzades, al centre de les polítiques públiques dels ajuntaments o del Parlament; l’oportunitat d’executar mesures socioeconòmiques que reverteixin, encara que sigui a mitjà termini, l’actual model de creixement; l’enfortiment de la xarxa social, potenciant les estructures de moviment -Som

Energia, COOP 57, etc.-, i, en definitiva, avançar en una legitimitat social que permeti fer més passos endavant i no quedar-se amb tan sols l'enèsima correcció sistèmica en temps convulsos.

Per què tants 'Guanyems', 'CUPs' i 'Podems'?

Com s'expliquen les diferents combinacions en els processos de confluència -o intents- que s'han donat arreu de Catalunya en els últims mesos? Per molts i diferents motius, que haurem d'analitzar més endavant. Però un podria ser per **la cultura política encreuada de dues generacions d'activistes**. D'una banda, tenim la generació d'entre 30 i 45 anys, els quals, seduïts per la idea que no cal conquerir el poder institucional per transformar la societat, s'han format en la lluita al carrer. Amb més protesta que proposta -fins ara-, molt crítics amb la Transició i el sistema socioeconòmic resultant, aquesta generació impugna, parcialment o totalment, el camí seguit per l'anterior generació d'activistes d'entre 45 i 65 anys que, amb totes les excepcions que calguin, van optar per un altre paradigma: per transformar la societat, cal conquerir el poder institucional, perspectiva gens estranya després de 40 anys de dictadura. En tot cas, la dinàmica dels darrers 20 anys ha estat de molt respecte i simpatia per les plataformes, els moviments i les assemblees, però el poder s'ha de disputar allà on és: al parlament i/o ajuntament, als consells d'administració publicoprivats, i on faci falta.

Sota aquests dos grans paradigmes han conviscut dues generacions d'activistes: compartint valors i diagnosi política, convivint en plataformes i manifestacions però discrepant en el mètode, l'abast i la profunditat de les polítiques. En aquest dramàtic context de triple crisi que ens toca viure, **la generació del carrer comença a reconèixer que potser la institució és una eina que no s'ha de menystenir i l'esquerra institucional s'adona que tants anys de pura gestió els han deixat més sols que la una**. Amb aquest mutu reconeixement n'hi ha prou per a la confluència? No. De fet, en aquesta variable s'ha d'encreuar una segona, vinculada a les memòries relacionals dels activistes de cada poble o ciutat. La mateixa -o semblant- socialització d'activistes, les mobilitzacions compartides, i la història electoral de cada lloc, solen ser aspectes que poden facilitar una entesa o, per contra, impossibilitar-la totalment, segons la profunditat de les ferides. Així, entre molts altres factors, per entendre les diferents confluències, o la manca d'aquestes, s'han de valorar els dos factors esmentats, cultura política generacional i memòria activista local.

Aquestes candidatures emergents poden guanyar?

Si entenem guanyar com aconseguir entrar amb força als respectius ajuntaments de tal manera que pugui condicionar la política institucional, doncs dependrà de cada municipi i dels resultats aconseguits en funció de les expectatives. En tot cas, sabem que les candidatures vinculades a la CUP ja sumen més de 160, que cal sumar a les candidatures que junts o separats vinculen Podem, ICV-EUiA, Procés Constituent, i d'altres -per exemple, Pirates. **Tot plegat significarà una irrupció prou rellevant de regidors i regidores disposats a donar un tomb a la política municipal**, disposats a auditar la política municipal feta des de la Transició.

Punt i a part mereix **el que està passant a les Illes amb Més Mallorca, i sobretot al País Valencià amb Compromís**, 'a priori' dipositari electoral de totes les mobilitzacions disruptives que s'han donat els darrers anys, sens dubte el fenomen polític més interessant en l'àmbit dels Països Catalans.

Ara bé, més enllà de la quantitat i qualitat dels regidors i alcaldesses aconseguides, **si entenem guanyar com la capacitat de posar a l'agenda pública local una determinada forma de fer i pensar** la política, uns valors, i uns plantejaments socials i econòmics alternatius als que s'han fet els darrers 30 anys, doncs és evident que ja han guanyat. De fet, el gran què de la majoria de les

candidatures municipalistes que es presenten és que metodològicament i programàticament són fruit del pòsit de molts anys de teoria i praxi política movimentista, de la qual ara se'n poden veure els primers fruits. Això sí, sempre que es calibri amb precisió, la urgència electoral de la importància de construir moviment. O, com es deia abans, que el llegir no els faci perdre l'escriure.

Ricard Vilaregut és polític i coautor, amb Ángel Calle, del llibre 'Territorios en democracia. El municipalismo a debate', editat per Icaria.